

Cigani.

(Spisala Štivanska.)

»**K**od si se pa potepal tako dolgo, ti pohajač ti«, tako je pozdravila mati ravno došlega sina. »Šola se menda konča ob štirih, a sedaj je že pet, od šole domov rabiš le tri minute, tedaj kje si bil tako dolgo?«

Nekaj časa je stal s sklonjeno glavo kakor grešnik, ki spozna svoj greh; a ko je videl, da mati ne namerava hujšega, ojunačil se je ter dejal:

»Mati, saj veste, da so nad bregom cigani. Rado-veden sem bil, kaj počenjajo ti ljudje, šel sem jih gledat.«

»Kaj tebe brigajo cigani! Da bi te vzeli, vidiš, ter šli s teboj po svetu, bi se ti lepa godila. Da mi ne greš nikoli več v breg in pa sploh nikamor po šoli. Naravnost pridi domov, po cestah se ne smeš ustavljati. tam se gotovo ne naučiš nič dobrega.«

S tem se je končala za našega Francka, — tako se je namreč imenoval — materina pridiga. V srcu je sklenil, da pride vsak dan naravnost domov, in da noče jeziti več matere, ki je tako dobra. Naš Francek bi bil res izpolnil obljubo, a kaj, ko so skušnjave tako velike! Vedel je namreč, da cigani se z jutrajšnjim dnem odpravijo iz vasi. Zanimalo ga je vse. Njih govorica, njih jed, njih obnašanje. In vrhu tega so imeli še cigani tako velikega dečka kakor je bil naš Francek. In lep je bil ta ciganček! Črni kodri, črne oči, črna polt, to vse skupaj tako lepo, da se je človeku smilil brhki deček. In tudi naš mali znanec ga je rad gledal, ter bi se bil morda rad igral ž njim. Seveda povedal tega ni, a lahko si mislimo tako.

Drugi dan se je odpravljal Francek v šolo. Povedati pa moram, da je ta veliki učenec hodil šele prvo leto v šolo, torej ni čuda, če so se mu misli včasih zmešale, da je premnogokrat mislil na igrače rajše kakor na berilo. Tako tudi danes. Njegove misli so begale le k ciganom. Vedno in vedno jih je imel pred očmi. Bal se jih ni, kaj še! Rad bi ostal pri njih, ter poslušal njih govorjenje.

„Kje si pa strgal hlače včeraj, France?“ vzdramil ga je materin glas.

„Ne vem, saj nisem nikamor plezal.“

„Nekam že; hlače se niso same strgale. Moram te obuti v nedeljske, a pazi, da jih ne zamažeš, ker bo sicer šiba pela. Pa hiti, hiti, bo kmalu osem.“

Tekel je v šolo.

V šoli ga je ves čas mučila skušnjava, ne bi li šel še danes zadnjikrat pogledat v breg. A vendar premagal je srčno ter po šoli tekel naravnost domov. Popoldne pa je bilo huje. Ni mogel, pa ni mogel več prestati. Sklenil je, da pojde pred šolo le jeden hip, mati tako ne boš vedeli. Rečeno, storjeno.

Odpravil se je, a ne da bi šel po ravni poti mimo cerkve v šolo, ubral je stezo, ki vodi v breg. Kakor bi švignil, je bil že skrit za gostim drevjem in grmičjem, ki je rastlo ob potu. Srečno je prišel do ciganov. Spravljali so svojo prtljago na voz in ob vozu je stal naš znanec, mali ciganček. Starejša ciganka je še kuhala v velikem kotlu polento, tu pa tam je zarežala na jednega ali drugega izmej družbe.

Francek je gledal bolj od daleč to družbo, ki je kaj slastno jedla ravnokar skuhano polento. Pozabil je popolnoma, kam je bil namenjen. Ura je že davno odbila dve, a Francek ni imel najmanjše misli na šolo. Ko so vse pojedli, spravljali so še zadnje reči na voz. V tem se približa ciganka, katera je poprej kuhala, in vpraša Francka:

„Kaj čakaš tukaj?“

Ni vedel odgovora.

Kar nakrat bila je vsa ljubezniva ž njim.

„Pojdi sem, pojdi, kaj se bojiš?“ Pobožala ga je po licu.

Najrajši bi bil bežal, tako grda se mu je zdela ta žena.

„Pa kako lepo suknjico imaš, pokaži no, če bi pristojala našemu Janošku.“

Da bi se obotavljal, ni mu prišlo na um. Pa saj ga je ciganka tako naglo slekla, da sam ni vedel, kdaj.

„Pa hlačice imaš tudi nove. Naj pomeri še hlačice, ti pridni deček ti!“

To je bilo našemu Francku preveč. Jokati je začel, da so mu solze, debele kakor leščniki, padale po licih.

Prav dobro se je podala Janošku ta obleka.

„Pa' bos tudi ne more biti naš Janoš; sezuj se, sezuj, da mu pomerim še čevlje.“

Kako veselo je gledal Janoš, saj menda kar živi, ni bil tako oblečen kakor sedaj. A tako veselo ni gledal naš Francek, ko je ostal v sami srajčki na travi. Cigani so odpravili vse na voz in se odpeljali.

„Z Bogom, mali“, klicala mu je ciganka v pozdrav.

Sedaj se je še le dobro zavedel vse svoje nesreče! Knjiga je ležala v travi, zraven nje tablica in pisalo! On pa v sami srajčki!

„Kako pojdem domov, kaj mi porečejo mati?“ Jokal je in jokal ter skrival gole nožice pod srajčko.

Kar sliši vpitje otrok v vasi. Vračali so se iz šole domov.

„Oh, kaj bo, če me vidijo? Mati, mati!“ zdihoval je in jokal, da bi se smilil trdemu kamenu.

Počasi je pritapal skoraj do ceste. Tam se je skril za grm in čepel, da bi ga nikdo ne videl.

Mislil je, da so otroci že odšli, pokukal je na cesto, nagnil se je preveč ven, tako da ga je videl sosedov Andrejec, ki je počasi stopal z dvema tovarišema. Pritekel je pogledat, kaj se godi, a kar obstal je, videč Francka v takem položaju.

„O, prosim te, Andrejec, pojdi k materi, pokliči mojo mater.“ Komaj je izgovarjal besede, tako je jokal.

Andrejec je res tekel in že na cesti je vpil v jedni sapi:

„Kuma, kuma, vaš Francek — tako joče, — nesreča! Tecite, tecite!“

Pritekla je uboga žena in ž njo še par sosedinj in otrok.

„Kaj pa je?“ vpraševala je v strahu.

„Ne vem, tecite, jaz ne vem!“

Pritekli so na mesto, kjer je čepel Francek, obkrožen s tovariši, kateri so bili pritekli, ko so slišali vpitje.

„Za božjo voljo, kaj je mrtev?“ zaječala je reva vsa v strahu.

„Ne, ne. Kaj govorite; nič hudega mu ni“, odgovoril je večji deček.

„Moj Bog! Povej vendar, kaj ti je?“

Vzela ga je v naročje in ogledovala, je li še čvrst in zdrav. Ogrnila ga je s predpasnikom ter nesla domov. Vpraševala ga je, kje je obleka, čevlji, a besede ni mogla izvleči iz njega.

Ko ga prinese domov, položi ga v posteljo. Ko se je nekoliko pomiril, jel je pripovedovati, kako se je zgodilo ž njim.

„A, tako, tako! Kaj sem ti pravila sinoči? Moj Bog, da tako kmalu pozabiš moje nauke. Koliko strahu sem prestala radi tvoje neubogljivosti! Danes si menda dovolj kaznovan, ni ti treba moje kazni, čeravno bi jo še zaslužil!“

„Mati, jaz ne pojdem več v šolo, otroci se mi bodo smejali.“

„Ti pojdeš v šolo! Naj se ti pa smejejo, saj zaslužiš. Si grešil, pa se še pokori! A sedaj nimaš obleke, čevljev, to, to pomisli.“

„Prosim vas, mati, pojdite vi z mano, saj vas bom zmiraj slušal in nikdar več vas ne bom jezil.“

„Ne vem, kako bo. Če bi vedela, da izpolniš svojo obljubo.“

„Bom, bom, mati!“

In res drugi dan je mati spremila Francka v šolo.

Z zanimanjem je poslušal gospod učitelj, kar mu je pripovedovala mati.

„No, Francek, ali bodeš še hodil gledat cigane?“ dejal je smepljaje se.

„O ne, nikoli več“, odgovoril je Francek.

„Vidiš, tako se godi otrokom, ki ne slušajo svojih starišev. To se ti je zgodilo, ker matere nisi ubogal. Če bi jih bil, ne bilo bi sedaj vsega tega. Prišel si ob obleko, čevlje, šolo si zanemaril, materi naredil tako veliko skrb! Kaj pa bo, ko pridejo oče s semnja in jim mati povedó! Obljubi jim tukaj pred svojimi součenci in pred menoj, da jih hočeš vedno slušati, ter jim nikoli več ne delati take skrbi.“

„Ne mati, ne bom nikoli več!“

„No, dobro torej. Danes je poravnano. Ko bi pa še kdaj iz neubogljivosti delal take skrbi, potem pa se drugače dogovorimo.“

Obrnil se je do drugih otrok ter jim dejal: „Vam pa, otroci, ukažem, da ne dražite Francka. Skesan je, žal mu je gotovo. Tu imate vzgled, kako naglo pride kazen tako ali drugače za onim, kateri ne sluša svojih starišev. To vam bodi v svarilo!“

„Hvala lepa, gospod učitelj“, dejala je mati ter se poslovila.

Kako je izpolnjeval Francek obljubo, temu v dokaz naj vam povem le to, da je postal najpridnejši in najboljši otrok v vsej vasi.

Ciganov pa ni mogel pozabiti.

B e r a č .

Tam gori, tam gori
Na limbarski gori
Ubog je beraček sedel.

Na kraju kamnitem
S solzami oblitem
Pobožne vam pesmi je pel.

„Še danes, še danes
Bo slepi vam Janez
V nadlogo, dobrotni ljudje,

A jutri ob zori
Pa pel bo že gori,
Kjer zvezdice zlate gore!“

Mrači se. Tajnostno
In tiho, skrivnostno
V zvoniku se zvon oglasi..

Beraču ob strani
So angelji zbrani ...
Slušajte njih glase zaspi..

Dani se, dani se,
Nebo pa žari se ...
Ne poje več pevec ubog.

Sinoči veselo
Duhov ga krdelo
Rešilo je zemskih nadlog ..

Dani se, tajnostno
In tiho, skrivnostno
Trepeče iz line vam don:

„Umr! je, umr! je,
„Ok! v smrt zapr! je,
Posluš! nebeški že zvon!“

Andr. Rapè.

